

A TOLLVESZTESÉG PROBLÉMÁJÁNAK KEZELÉSE

MEGELŐZÉS. Tegye meg az összes megelőző intézkedést (Használja az ebben a szórólapban lévő tanácsokat!)

VIZSGÁLAT. Találja ki a lehetséges okokat! Történt-e az utóbbi időben változás a tartási körülményekben, ellátásban vagy a takarmányozásban? Miben különbözik ez az állomány a korábbiaktól? Van-e a tyúkok környezetében olyan környezeti tényező (kaparó felület, alom, stb.), ami segít abban, hogy lekösse az egyedeket? A tollvesztés mértékének nyomkövetésével összehasonlításokat végezhet az egyes állományok között.

TANÁCS. Kérdezze állatorvosát.

VÉSZHELYZET ESETÉN. Konzultáljon állatorvosával! Legvégső esetben vegye fontolóra a fényerő csökkentését, színezett égők használatát, vagy a meglévő égők átfestését (a zöld szín hatásosnak bizonyult). Ezek általában csak rövidtávú megoldások, melyek mellett általában további változtatásokra is szükség van.

Csőrkurítás: Fájdalommal járó beavatkozás a csőrkurítás, melyet elektrokauterrel lehet, napos korban, érzéstelenítés nélkül elvégezni. Ez ugyan nem előzi meg a tollcsipkedést, de jelentősen csökkenti annak kártételét. Magyarországon a tojótyúkok mindennemű csonkítása tilos, kivételt képez a tollcsipkedés és kannibalizmus megelőzése érdekében végzett csőrkurítás, amennyiben azt tojásrakásra szánt 10 naposnál nem idősebb csibéken, állatorvos vagy állatorvos irányításával és felügyeletével cselekvő, megfelelő állategészségügyi ismerettel és gyakorlati tapasztalattal rendelkező személy végzi. (32/1999. (III. 31.) FVM rendelet).

TOLLBORÍTÁS ÉRTÉKELÉSE

Rendszeresen értékelje és jegyezze fel a tollborítást, az agressziót egészségügyi és jóléti programjának keretein belül!

TOLLBORÍTÁS ÉRTÉKELÉSE Vizsgáljon meg **legalább 50** egyed! (Válassza az épület vagy a kifutó különböző részeiben tartózkodó madarakat!), majd vizsgálja meg ezek törzs- ill. fejtájékat az alábbi szempontok szerint:

- **hát / far** (többnyire sebző csipkedéssel kapcsolatos)
- **fej / nyak** (agresszióra vagy berendezés okozta sérülésre utalhat)

- 0 Semmi/Minimális** = Nincs látható csupasz bőrfelület, legfeljebb egyedülálló tollak hiányoznak
- 1 Kis mértékű** = Közepes kopás és sérült tollak vagy legalább kettő szomszédos toll hiányzik, csupasz bőrfelület legfeljebb 5 cm-es kiterjedésű helyen
- 2 Közepes mértékű/Súlyos** = Csupasz bőrfelület látszik 5 cm vagy annál nagyobb területen

A szórólap az RSPCA, Soil Association és a University of Bristol által vezetett AssureWel projekt, valamint a University of Bristol által kidolgozott FeatherWel keretében készült, mely a Bristol Pecking Project eredményeit használta fel. A British Egg Industry Council támogatásával.

Tollborítás

MIÉRT SZÁMÍT?

A **tollborítás** fontos szerepet tölt be a hőszabályozásban, továbbá védi a bőrt, például a napsütés káros hatásaitól.

A **tollvesztés kapcsolatban állhat** a stresszel, a fájdalommal, a sérüléssel és a kannibalizmussal is. Továbbá megnövekedett takarmányzükséglettel és csökkent termelékenységgel jár.

MINDEN TOJÓTYÚK SZÁMÁRA BIZTOSÍTANI KELL, HOGY EGÉSZ ÉLETE SORÁN JÓ TOLLAZATA LEGYEN

A TOLLVESZTÉS OKAI

SEBZŐ CSIPKEDÉS (különbözik az agressziótól): Tollak kihúzogatója, fartáj csipkedése és kannibalizmus. Bármely testrészen okozhat tollvesztést, de főként a **háton és a faroktájékon**

- A tollvesztés leggyakoribb oka
- Abnormális viselkedés, melynek hátterében egy kóros táplálkozási szokás kifejlődése áll (ún. "átirányított" táplálkozási viselkedés).
- Az állományban lévő stressz vagy betegség jele is lehet.
- Utalhat a táplálékkeresési lehetőségek hiányára, vagy a nem megfelelő takarmányozásra.

Kövesse az útmutatóban olvasható tanácsokat! Ha már egyszer fellépett, akkor a sebző csipkedést nehéz leállítani, ezért minél inkább a megelőzésre kell összpontosítani.

AGRESSZIÓ: Viaskodás, agresszív csipkedés, más madarak üldözése. Gyakran hangos hangadással jár. Főként a **fejen** okozhat tollvesztést.

- Normális viselkedés a csípésrend (rangsor) kialakításakor, de gondot okozhat, ha túlságosan hevesse válik.
- Növelheti a sebző csipkedés és kannibalizmus kockázatát.

Kövesse az ebben az útmutatóban található tanácsokat! Csökkentse a versengés megjelenésének kockázatait, és törekedjen a stabil csoportok kialakítására!

A tollvesztés egyéb oka lehet az épületben/ketrecben található bármely berendezés, mely a toll károsodásához vezet, különösen a fej- és nyaktájékon, de a magas szintű tojástermelés is állhat a jelenség hátterében..

TOLLAZATJAVÍTÓ TÉNYEZŐK ÉS TARTÁSI KÖRÜLMÉNYEK

NÖVENDEKEK

Fajta

- Egyes fajták hajlamosabbak a sebző csipkedésre – válasszon nyugodt, robusztus és jól kapirgáló fajtát, a

Nevelés

- **Beszéljen a csirkenevelővel** és vegye szemügyre a növendékeket, vagy még inkább nevelje azokat saját maga!
- Legyen a **nevelő és termelő környezet hasonló** – itatók, etetők, ülőrudak, az alom típusa és minősége, az aljzat és az egyes kiegészítő eszközök, a világítás és az etetés időzítése, ill. a szállítás előtti hőmérséklet!
- Ha kifutós, kerti vagy bio tyúkot akar tartani, vegyen olyan növendékeket, amelyeknek volt módjuk a szabadban tartózkodni!
- Válasszon **jó minőségű** növendékeket – legyen nyugodt, robusztus, hasonló méretű, megfelelő súlyú, egészséges!

Az új helyre való kihelyezéskor

- Csökkentse a lehető legalacsonyabbra a telepítés előtti-, alatti- és utáni **stressz szintjét!**
- Kerülje el az **átcsoportosítást** a termelés bármely szakaszában!

A tojástermelés időzítése

- Biztosítsa, hogy a tyúkok **ne kezdjenek el tojni túl korán vagy túl későn** – szabályozza a megvilágítást

A BERENDEZÉS

Berendezés

- Tegye lehetővé a tyúkok **akadálymentes** haladását a kifutóban, és az etetők, itatók ill. egyéb berendezések környékén.
- Biztosítsa, hogy az ülőrudak és egyéb berendezések **magassága** megfelelő legyen – 50 cm-es magasság az ajánlott a fartájéki csipkedés elkerüléséhez!
- Vegye fontolóra a **hely növelését**, vagy olyan berendezések használatát, melyek a versengést csökkentik – kifutó, etető, itató, ülőrúd, tojófészek!
- Előzze meg, hogy a **berendezések károsodást okozzanak** a tollazatban!

Tojófészek

- Ha a tojófészeknél van **világítás**, akkor azt csak reggelente, és csak a beszkottatási időszakban használja!

Etetők

- Az önetetőket, főként a nap közepén, próbálja meg **minél kevesebbszer** beindítani, hogy a madarak ne áramoljanak be a kifutóból

Kifutó

- A madarakat **minél hamarabb** engedje ki a kifutókba
- **Serkentse, hogy a madarak használják** a kifutót. A terület mintegy 20%-ban biztosítson természetes árnyékolást vagy mesterséges tetőt, porfürdőző és táplálék keresésre alkalmas helyeket.
- Vegye fontolóra a **tiszta ivóvíz** biztosítását a kifutóban, de vigyázzon arra, hogy a vad madarakat ezzel ne vonzza oda!
- Biztosítsa a **ragadozóktól** való védelmet!

MINDENNAPOK

Alom

- A **száraz, porhanyós** alom fenntartása döntő – forgassa, gereblyézzé, adjon friss almot, használjon nagyon nedvszívó almot a problematikus helyeken
- Biztosítson **jó vízelvezetést** a gödrök környékén, használjon köveket vagy

Egészség és biobiztonság

- Előzze meg és kezelje a **betegségeket és élősködőket** megjelenését, beleértve a madártetű atkát is
- Előzze meg a szennyezett tócsák ...

Környezetgazdagítás

- Adjon a madaraknak olyan dolgokat, melyek **foglalkoztatják** az állatokat – csipkedhető tömbök felakasztva vagy az aljzaton elhelyezve, csomózott kötelek, zöldségek, műanyag palackok, porfürdőző dobozok, szalma vagy faforgács bálák!
- Mélyalmos tartásnál különösen vegye fontolóra az **előtér (veranda)** kialakítását – ezzel több helyet, természetes fényt és szellőzést tud biztosítani a madarai számára
- Kínáljon **biztonságos** zugokat, pihenőhelyeket és támaszfalakat – ülőrudak, tagoltság, különböző magasságú helyek, szalmabálák!

»» A sebző csipkedés leggyakoribb oka a **VÁLTOZÁS** – minden változtatást fokozatosan vezessen be: a tartásban, berendezésben, takarmányban. Gyakrabban ellenőrizze a madarakat, ha az időjárásban hirtelen változás következik be, hirtelen zajok vagy éles fények megjelenése után.

Takarmányozás

- Növelje a **táplálkozással töltött időt** – használjon darált takarmányt, szórjon pelletált- vagy szemes takarmányt, egész magokat egyenlően elosztva az alomra
- Adjon **több rostot** az állatoknak, erről azonban konzultáljon egy takarmányozási szakemberrel!
- Ellenőrizze a **tápanyagtartalmat** – főként a nátriumtartalmat és az esszenciális aminosavak arányát
- Minimalizálja a takarmány tartalmában, ízében, textúrájában, energia tartalmában történő **változásokat**, a magas fehérjetartalmúról alacsonyra való váltást, és egy esetleges változtatás is legyen mindig fokozatos

Levegőminőség

- Biztosítsa a **jó levegőminőséget**, az alacsony por és nedvesség tartalmat!

Az állatok ellenőrzése

- Ellenőrizze az állatokat **nyugodt módon és gyakran**, eltérő időközönként, hogy csökkentse a stressz és félelem kialakulásának valószínűségét
- A **jó gazda** képességének birtokában a problémák hamarabb felismerhetők és ideje korán kezelhetők.
- Kérdezze **állatorvosát** a tollvesztés megelőzésének lehetőségeiről!

»» A leghatékonyabb bizonyított stratégia a **MENNYISÉGEN** alapul – minél többet alkalmaz a különböző megoldásokból, annál kisebb a valószínűsége a sebző csipkedés és az ezzel járó tollvesztés kialakulásának.